

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 48. Infertur septimò, signa ex quibus prudenter judicatur de
sufficienti dispositione magni peccatoris, maximè consuetudinarii, vel
facilè & citò relapsi, esse pœnitentiæ opera, cum vitæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

consuetudinarius ordinariè, non faciliè & subito, sed difficulter & paulatim converti, idque in re-
fufcitacione Lazari figuratum plerique Patres
ajunt, & in conversione Augustini demonstra-
trum Theologi graves afferunt. Quomodo ergo
consuetudinarius prudenter ereditur toto corde
converti, primà vice quâ consuetudinem con-
fiteatur, si alia conversionis signa non adferat,
quàm quòd humiliter confitendo, se toto corde
contritum affirmet, vitamque emendare velle
pronuntiet; cum id aliâ etiam consuetudinarii,
non plene conversi, passim affirmet & pronun-
tiant?

814 At, inquit Simon Bourguignonus, qui primâ
vice confiteatur, testis est omni exceptione ma-
jor; utpote qui fidem Confessario datam non-
dum violaverit: non est ergo, cur ipsi, se toto
corde contritum asserenti, fides denegetur.

815 At, contra ego: licet fidem Confessario da-
tam nondum violaverit, non protinus est testis
omni exceptione major: cum in propria causa sit
testis cæcus, & tantò magis cæcus, quanto per
longam peccandi consuetudinem magis excæca-
tus. Nec idèò, quia fidem Confessario datam
nondum violavit, contra ordinariam divinâ pro-
videntiâ œconomiam, subito obtinuit plenâ con-
versionis gratiam, nec absque signis extraordi-
nariis, eam obtenturus præsumitur, nisi post mul-
tas colluctationes, multaque & ferventes preces;
neon alia pietatis ac poenitentiae opera, prout
ex divina Scriptura, communicque Sanctorum
traditione, Ecclesiâ sensu & praxi, ac multipli-
catione, in superioribus est demonstratum. Ex
nullo proinde Theologico principio, absque ex-
traordinario signo, absque multa colluctatione,
absque multis & ferventibus precibus, absque
præmissis multis poenitentiae & pietatis operibus,
consuetudinarius ille præsumi potest subito plene
convertus.

816 Quòd enim usquemodò à Confessariis moni-
tus non fuerit, & nunc monitus omnia se factu-
rum promittat, hoc quidem indicium aliquod
est inchoatè fortasse conversionis; sed, absque
mediis ordinariè requisitis, indicium non est ple-
nâ conversionis; quæ tamen Confessario proban-
da est, ut talis prudenter judicetur ad absolutio-
nem dispositus. Non probatur autem sufficienter
solis verbis, quibus se toto corde convertum di-
cit. Cum, in propria causa, nullus sit testis mi-
nus idoneus, quàm ipse, ob cæcitatem, quæ ob-
stat, ne veram cordis sui dispositionem bene dig-
noscere possit. Non probatur etiam sufficienter
ex hoc, quòd verbis lachrymas addat, & gemi-
tus: cum verbis lachrymas & gemitus fre-
quenter addant plerique non plene conversi. Nec
denique ex hoc quòd se paratum exhibeat ad re-
media; quia ad hæc etiam se verbo paratos ex-
hibent, qui tamen pleno ac toto corde parati
non sunt.

817 Accedit quòd, cum subitanea, seu brevi tem-
pore acta, talis peccatoris conversio plena & in-
tegra, extraordinaria sit, absque signo extraordi-
nario, solis plenè conversis conveniente, præ-
sumenda non fit. Absque signo itaque extraordi-
nario, nullum est principium Theologicum, in
quo fundare se possit Confessarius, ut credat e-
jusmodi peccatorem tam faciliè & tam citò plenè
convertum, totumque mutatum ad unum suum
monitum. Cum id rarum sit & extraordinarium:
ordinariè proinde non præsumendum.

818 Ratio tertie partis est, quia, quòd talis pecca-
tor nonnihil laboraverit, ad extirpandam suam
pravam consuetudinem, nec toties ut antè pecca-
verit, signum quidem est hominis adversus concu-
piscencias luctari incipientis, volentisque & aliquo
modo conans se convertere; sed non protinus

est signum hominis jam plenè conversi. Cum ex
Confessionibus Augustini constet, ipsum adver-
sus concupiscencias suas diu multumque luctatum
fuisse, numerum etiam peccatorum suorum dimi-
nuisse, antequam plenè conversus fuisset. Con-
stat etiam quòd tunc volebat quidem & conaba-
tur converti, sed nondum plenè volebat: *Volun-
tas enim nova* (inquit l. 8. cap. 5.) *que mihi esse
cøperat, nondum erat idonea ad superandam pro-
viam voluntatem, vetustate roboratam.* Quia, uti c.
8. 19. & 101. dicit, nondum erat plena.

At quomodo (inquies) Augustinus volebat & 819
conabatur converti, nec tamen idèò plenè erat
convertus: cum converti, nihil aliud sit quàm
velle converti?

Respondet ipse cap. 8. verum esse, quòd con-
verti nihil aliud sit, quàm velle converti, sed *vel-
le, fortiter & integrè: non semijanciam hac atque
hac versare & jactare voluntatem, hac parte as-
surgentem, cum alia parte cadente luctantem.*

Præterea si non toties ut antè peccasse, signum 820
esset sufficiens plenæ conversionis, consuetudina-
rius solitus in mense centies peccare, toties quo-
ties (post centenos relapsus) per annos plures sta-
tim absolvi posset, si singulis bimensibus Confes-
sionibus, ad tres vel quatuor vices peccatorum
numerum diminuisset, tametii interim in eadem
peccata, in prima Confessione 96. vicibus, in se-
cunda 92. in tertia 88. in quarta 84. & sic cum
proportione deinceps relapsus fuisset. At talis,
juxta sanctos Patres, communemque Ecclesiâ &
hominum sensum, dici non potest toties quoties
confiteri cum pleno peccati odio, plenaque illud
amplius non committendi voluntate; nec dici
potest plenè conversus, nec totaliter immutatus,
sed partialiter ad summum. Talis proinde cen-
seri necdum potest ad absolutionem sufficienter
dispositus. Confer ea quæ habentur infra num.
1117.

CAPUT XLVIII.

*Inferitur septimò, signa ex quibus prudenter ju-
dicatur de sufficienti dispositione magni pec-
catoris, maxime consuetudinarii, vel faciliè
& citò relapsi, esse poenitentia opera, cum
vita emendatione conjuncta. Quod probatur
primò ex Evangelica regula; ex fructibus
eorum cognoscetis eos, Matth. 7. quâ si-
cut falsi Prophetæ, sic falsi poenitentes discer-
nuntur à veris, & non plene conversi à plenè
conversis: & contrà.*

821 **Q**uisquis totam istius Evangelii seriem confi-
deraverit, videbit, ibi quidem à Salvatore
mentionem fieri de falsis Prophetis; simul tamen
regulam tradi, quâ omnis hypocrita, qualis ali-
quo modo est factus poenitens, detegi possit. *At-
tendite* (inquit Veritas) *à falsis Prophetis, qui ve-
niunt ad vos in vestimentis ovium, externis operi-
bus suis se veros Dei famulos simulando; intrin-
secus autem sunt lupi rapaces.*

De falsis ergo Prophetis, tamquam simulatori-
bus sanctitatis vel pietatis, à qua intrinsecus alieni
sunt, idèòque hypocritæ sunt, procedit Evange-
lica hypocritas detegendi regula, quam Christus
tradit ibidem, dicens: *à fructibus eorum cognoscetis
eos.* Estque proinde regula detegendi hypocritas in
universum, quæ (ut S. Hieronymus ad istum lo-
cum ait) *de omnibus intelligi potest, qui aliud habi-
tu ac sermone, aliud opere demonstrant.* Sicque eam
Augustinus intellexit l. 2. serm. Dom. in monte
c. 12. dicens: *quòd homo qui in professione Christia-
nitatis inustato squalore intentus in se hominum
oculos facit... ex cæteris ejus operibus potest con-*

jici, utrum hoc contemptu superflui cultus, an ambitione aliquâ faciat. Quia & sub ovina pelle cavendos lupos Dominus præcepit (citato utique cap. 7. Mathæi) sed ex fructibus, inquit, eorum cognoscetis eos.

822 Enimverò Christus ibi non docuit modum detegendi hypocritas dumtaxat, sed & omnes qui suo desunt officio. Siquidem occasione accepta ab eo quod dixit de hypocritis, generalem tradit regulam cognoscendi bonas vel malas arbores rationales. Neque enim de foliis Prophetis falsis, vel hypocritis consequenter adjunxit: *Non potest arbor bona malos fructus facere, nec arbor mala bonos fructus facere; sed de omnibus hominibus, de quibus proinde verificatur, quod post verba ista rursum concludit: igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Concluit ergo rationales arbores quacumque à nobis cognosci, non ex foliis, sed ex fructibus, prout expressit Lucas cap. 6. *unaqueque arbor de fructu suo cognoscitur.* Inde ergo non solum cognoscuntur veri & falsi Prophetæ, veri & falsi Doctores; verum etiam veri & falsi Christiani, veri & falsi poenitentes, sicut & debite & indebite poenitentes. Enimverò Christus Matth. 7. ut ostendat se generaliter loqui, subjungit: *Namquid colligit de spinis uvas, aut de tribulis fructus? sic omnis arbor bona (nota generalitatem) fructus bonos facit, si ad debitam maturitatem, seu integritatem pervenerit: mala autem arbor malos fructus facit... omnis arbor, quæ (adepta incrementum sufficiens ad fructificandum) debito tempore non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Quam sententiam ipse etiam Præcursor Christi Luc. 3. protulit, postquam dixerat: *Facite fructus dignos poenitentia.*

823 Lege reliquum textum Matth. 7. atque ex generalibus aliis documentis, quæ immediate sequuntur, amplius videbis, Christum generaliter loqui: *Non omnis (inquit) qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum celorum; sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in regnum celorum. Omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam supra petram... Omnis qui audit... & non facit, similis erit viro stulto, qui ædificavit domum suam super arenam, &c.* Quæ de omnibus hominibus, non de foliis Prophetis & Doctores, dici perspicuum est.

824 Ex Evangelio itaque sic arguitur 1º. omnis arbor ex fructibus cognoscitur, non ex foliis. Omnis homo, & omnis voluntas est arbor. Christus quippe *homines arbores posuit*, inquit Augustinus serm. 292. in Natali. S. Joan. Bapt. *Et quasi arbor voluntas est*, ait Gregorius in cap. 5. lib. 1. Reg. post Augustinum Enchirid. 5. Ergo omnis homo, & omnis voluntas ex fructibus cognoscitur, non ex foliis. Si omnis homo, & omnis voluntas; ergo omnis poenitens. Verè ergo & falsò poenitens, debite & indebite poenitens, ex fructibus cognoscitur. Non ex aliis quàm fructibus poenitentia. Ex his igitur, non ex foliis dumtaxat, vera debitaque poenitentia cognoscitur, sicut & homo seu voluntas verè ac debite poenitens. Sed ab hominibus non cognoscitur ex foliis fructibus internis (quia ipsi interiora cordis non patent; ideoque de illis, tamquam per se sibi occultis, non judicat Ecclesia): igitur ex fructibus externis; vel certè ex internis simul cum externis, à poenitente Confessario manifestatis; sed sic ut ex fructibus externis, actuum interiorum veritatem efficaciamque colligat Confessarius, atque, ut Gregorius ait homil. 18. in Ezech. *per hoc quod videmus, cognoscamus operantis animum, quem non videmus.*

825 Atqui vera debitaque poenitentia non cognoscitur, nec à falsa & indebita discernitur ex fructibus externis quibuscumque, si conjuncti non fue-

rint cum præcipuo poenitentia fructu, scilicet emendatione vitæ, morumque mutatione. Sine hac quippe peccator semper manet peccator, arborque mala, tametsi jejunet, oret, confiteatur, lachrymetur, elemosynas erogat, aliaque externa poenitentia opera faciat: utpote quæ ab ipsis etiam hypocritis fieri posse, Augustinus observat l. 2. serm. Dom. in monte cap. 24. Et idèò optime Chrysostomus homil. 3. ad populum de Nivivitis agens: *Quid inevitabilem iram solvis? Nam jejunium solum & saccus? Nequaquam; sed totius vitæ mutatio. Unde hoc manserunt? Ab ipsis prophetis verbis. De Dei enim ira locutus, & illorum jejunio conciliationis causam dicens; sic inquit: & vidit Deus opera ipsorum. Qualia opera? Quid jejunaverunt? Quid saccum induerunt? Nil horum. Sed hæc omnia tacens: quoniam conversus est quisque à vitis suis malis, poenituit mali, quod dixerat ipsis facere Dominus. Cernis quòd non jejunium periculo eripuit, sed vitæ mutatio Deum barbaris placatum & benevolam reddidit.*

Igitur ex emendatione vitæ, tamquam præcipuo poenitentia fructu, vera poenitentia cognoscitur, à falsaque discernitur: *Ista quippe est vera poenitentia (inquit Augustinus) quando sic convertitur quis, ut non revertatur; quando sic poenitet, ut non repetat, serm. 7. de temp. Et idèò homil. 41. inter 50. poenitentiam illam reputat infirmam, quæ est sine mutatione vitæ: Poenitentes, poenitentes, poenitentes, si tamen estis poenitentes, & non irridentes, mutate vitam.*

Isti tamen poenitentia fructui, tametsi præcipuo, in sacrilique eloquii præ cæteris requisito, post grandia crimina accedere debet districta poenitentia satisfactio, ut alibi dixi. Ut enim Augustinus ibidem homil. ult. *non sufficit mori in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt satisfat Deo per poenitentia dolorem, per humilitatis genitum... cooperantibus elemosynis, &c.* Quia enim prodest a peccatorum perpetratione desistere (ait Petrus Damian. opusc. de perfect. Monach. c. 6.) nisi & hæc ipsa, quæ perpetrata sunt, sudeat quis districta poenitentia satisfactio deleat?

Emendationi proinde jungenda est (post magna scelera) districta satisfactio & satisfactio emendatio, ut debita poenitentia cognoscatur, ab indebitaque fecernatur. Siquidem ut... *secundum Baptiste vocem, dignos poenitentia fructus faciamus... non satisfactio modus tantum servandus est; sed etiam purgationis necessitas perquirenda. Nec pro sola satisfactio à licitis continendum; sed etiam pro expellendis, vel minuendis passionibus, quæ vitiosa consuetudine inoleverunt, laboriosis operibus insistendum.* S. Aelredus in spec. charit. c. 40.

Idèò utramque jungit Basilis Seleuciensis orat. in Jonam: *Hæc veræ poenitentia sunt indicia, lugens anima, lachrymantes oculus, discessus à malitia, impietatis fuga, carnis contritio, animi compressio, injustitia devotio.* Et Petrus Blesensis tract. de Confess. sacram. Nemo de momentanea contritione, vel assuetudine lachrymarum præsumat... *sive fructibus poenitentia... Gratum quidem est Deo sacrificium lachrymarum, & pro omnibus delictis sufficiens holocaustum. Sed quibus? confitentibus, poenitentibus, non revertentibus ad vomitum; sed in spiritu humilitatis, & in animo contrito fugentibus ad pia viscera Jesu, & continuantibus assuetudinem fructus poenitentia.*

Atqui ex hisce fructibus consuetudiniorum & recidivorum (post Confessionem solita crimina facile & citò repetentium) poenitentia non cognoscitur esse vera debitaque; nec enim vitam emendant, nec perpetrata crimina districta satisfactio castigant; & quamvis ea castigarent, sine vitæ emendatione

emendatione non sufficeret ad debitam pœnitentiam. Igitur pœnitentia ipsorum censenda non est vera & iustificans; sed vel falsa, vel insufficientis.

CAPUT XLIX.

Probat̄ur secundo ex aliis verbis Saluatoris ibidem: Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, &c.

831 **A**liud ex eodem Evangelio argumentum sic formari potest: Veritate teste ibidem, non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum celorum. Ergo non omnis qui Christo dicit, Domine, Domine, verè atque pleno corde hoc dicit, verèque atque ex pleno corde subicit se domino ipsius. Nec credere debemus, Christum verè ac plenè dominari omni homini, Christo oretendus dicenti, Domine, Domine, etiam ubi ratio manifesta non apparet in contrarium. Aliis credere deberemus, omnem hominem, hoc oretendus dicentem, salvari, ubi non est evidentia contrarii. Cùm certò salvandi sint omnes, quibus Christus verè ac plenè dominatur.

832 Tametsi igitur omnis, cui Christus verè ac plenè dominatur, certissimè intraturus sit in regnum celorum; non omnis tamen oretendus ipsi dicens, Domine, Domine, domino ipsius verè ac plenè se subicit; nec hoc credere debemus. Similiter ergo, tametsi omnis qui verè & plenè de peccatis commissis pœnitet, certissimè gratiam consequatur; non omnis tamen qui dicit oretendus, pœnitet me, verè & plenè de iis pœnitet; nec hoc credere debemus.

833 Sed sicut ille est credendus verè ac plenè subiectus domino Christi, qui sic dicit, Domine, Domine, ut faciat voluntatem Patris ipsius, qui in celis est. Sic ille credendus est verè & plenè pœnitens, qui sic dicit, pœnitet me, ut faciat voluntatem Patris cœlestis, quæ est ut faciamus fructus dignos pœnitentiæ, Luc. 3. & impleamus illud Isa. 1. *Quiescite agere perverse, discite bene facere.* Audiatur hoc & faciat quisquis verè vult pœnitere, & per pœnitentiam iustificari. *Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum; sed factores legis iustificabuntur.* Rom. 2.

CAPUT L.

Probat̄ur tertio ex similitudine arboris, de qua ibidem.

834 **R**edeamus ad similitudinem arboris. quæ Christus utitur in illo Evangelio. Ex ea sic deinde argumentor: arbor ex fructibus malis cognoscitur esse mala: ergo voluntas ex operibus malis cognoscitur esse mala. Sed voluntas mala tamdiu cœnitur vivere in peccatore, quamdiu ex ipsa prodeunt solita opera mala; sicut arbor mala tamdiu cœnitur vivere in radice, quamdiu ex ipsa prodeunt foliati fructus mali. Quamdiu ergo peccator non mutat mores de malis in bonos, nec vitam emendat, tamdiu cœnitur in ipso vivere voluntas mala. Et sicut arbor tamdiu non cœnitur mutata de mala in bonam, quamdiu producit fructus malos; nec cœnitur mutata de mala in plenè bonam per solam productionem foliorum bonorum, sed per solam productionem fructuum bonorum; sic voluntas tamdiu non cœnitur mutata de mala in bonam, quamdiu producit opera mala; nec cœnitur mutata de mala in plenè bonam per solam productionem foliorum bonorum, quæ sunt verba confessionis, lachrymæ momentanea, gemitus steriles, promissa bona absque effectu; sed per solam productionem illorum operum bonorum, quæ Scriptura vocat fructus dignos pœnitentiæ.

Denique sicut arbor tamdiu cœnitur sterilis & infœcunda, quamdiu fructum non producit in tempore suo; sic voluntas se emendandi, Deoque satisfaciendi, in peccatore, tamdiu cœnitur sterilis & infœcunda, seu inefficax, quamdiu non producit effectum in tempore suo. Et ita totam Venerabilium Patrum auctoritatem censuisse, laudatamque Evangelium intellexisse, contabit ex dicendis.

CAPUT LI.

Probat̄ur quarto ex plerisque aliis comparationibus, parabolisque, tam ex Matth. 7. quam ex Luc. 8. desumptis, ex quibus vera pœnitentia à falsa, plenæque à non plena discernitur.

835 **N**ihil rationabilius dici potest, quàm tale esse discrimen debite & indebite pœnitentis, quale est discrimen debite & indebite semen cœlestis recipientis. Tale item discrimen veri pœnitentis à ficto, quale veri sapientis à stulto. Cùm verus pœnitens viro sapienti merito comparetur, & fictus stulto; debiteque pœnitens, debite recipiat verbum Dei; quod indebite pœnitens indebite recipit; fructus denique præcipuus cœlestis illius seminis sit pœnitentis fructus. Sicut ergo Christus virum sapientem à stulto in Evangelio discernit per hoc quod sapiens solidum & stabile ædificium jaciatur, quod ad statum contrariorum ventorum facile non cadit; stultus e contra faciat ædificium infirmum & instabile, quod ad statum ventorum contrariorum facile concidit: sic verum pœnitentem à ficto, vel indebite pœnitente discernendum insinuat, per hoc quod verè debiteque pœnitentis pœnitentia ædificata sit supra petram fortis atque efficacis voluntatis, quæ ad statum contrariorum ventorum seu tentationum facile non concidit; ficti verò vel indebite pœnitentis pœnitentia ædificata sit super arenam infirmam & inefficacis voluntatis, quæ ad statum contrariorum tentationum facile concidit. *Omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea (ait Christus Matth. 7.) assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam supra petram: & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat super firmam petram. Et omnis qui audit verba mea hæc, & non facit ea, similis erit viro stulto, qui ædificavit domum suam super arenam: & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna.* Veri & falsi, seu debite & indebite pœnitentis imaginem Christus hinc celineandam indigitavit. Verus enim pœnitens audit verbum Dei, & facit. Falsus, seu indebite pœnitens, audit, sed non facit. Prior ergo (teste Veritate) similis est viro sapienti, ædificanti solidum ædificium supra petram; posterior similis stulto, ædificanti super arenam. Quia pœnitentia ipsius ædificata non est supra petram voluntatis fortis & efficacis, sicut pœnitentia prioris; sed super arenam voluntatis languidæ, imbecillæ & inefficacis. Non mirum proinde si ædificium istud facile collabatur, statim atque ingruunt pluvia, flumina, venti tentationum, libidinum, cupiditatum, passionum; à quibus citò & facile non deiecitur pœnitentia ædificata super petram plenæ efficacisque voluntatis. Quam idè Apollolus 2. Cor. 7. *pœnitentiam stabilem* appellat.

836 Simile discrimen inter veram & falsam, debitamque & indebitam pœnitentiam, Christus insinuat per parabolam seminis, diversitatemque subiecit illud recipientis. Impetata quippe cœlestis pœnitentia haud dubie est verbum Dei, de quo Christus Luc. 8. *Semen est verbum Dei. Exiit*